

1. Dbáme na to, aby čtení přinášelo dítěti příjemný zážitek

Podstatné je, aby dítě mělo čtení spojeno s příjemnými prožitky, knihy považovalo za přirozenou každodenní součást života a začalo vnímat sebe jako budoucího čtenáře. Nemí důležité, aby dítě rozumělo textu jako my dospělí, ale aby prožívalo čtení jako milé chvíle se svými blízkými. Proto vždy respektujeme chuť dítěte se knížkám věnovat.

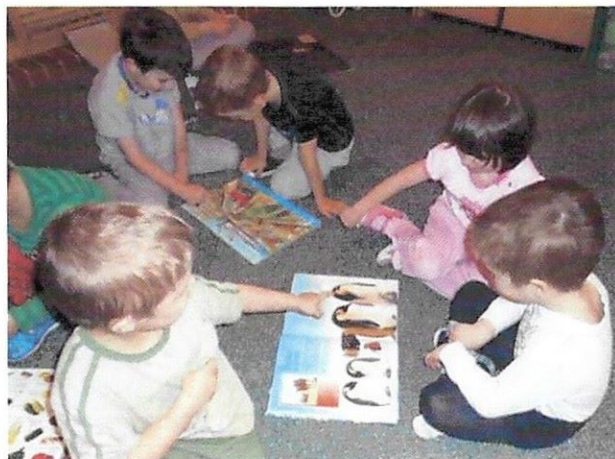
2. Při čtení se soustředíme jen na dítě a jeho potřeby

Chvilky s knihou jsou okamžiky, kdy jsme spolu jen já, dítě a kniha. Vycházíme vždy ze zájmu dítěte, nenutíme ho, ale podporujeme. Snažíme se dítěti zprostředkovat obsah knihy tak, aby mu porozumělo co nejlépe. Jsme maximálně citliví k jeho vnímání, způsobu myšlení, pocitům, reakcím a otázkám.

3. Čteme s dítětem od malička

Čtení v raném věku předpokládá, že nejprve ukazujeme dítěti obrázky v leporelu nebo v knížkách s jediným obrázkem na stránce a necháváme je zkoumat knihy všemi smysly. Pojmenujeme, nač dítě v knize ukáže. Později necháváme dítě ukazovat obrázky na výzvu „Kde je ...?“ (např. Kde je pejsek?) Čteme knihy s krátkým textem, v němž se některá část refrénovitě opakuje. Pokud si to dítě žádá, čteme stále dokola. Postupně přidáváme složitější obrázky a náročnější texty.

4. O tom, co čteme, si současně s dítětem povídáme

Knížky poskytují mnoho příležitosti k povídání (si). Číst můžeme příběhy vcelku, abychom nerušili zážitek dítěte, ale pokud je to vhodné, můžeme číst i po kratších částech. Pokaždé si povídáme o tom, co jsme přečetli. Společně si všímáme obrázků. Necháváme dítěti dostatek prostoru na jeho otázky. Vlastními otázkami rozvíjíme představivost a zvědavost dítěte (například: „Jak bude příběh pokračovat dál? Co se stane s loupežníky?“ „Proč asi z mráčků prší? Kam se schovává večer mašinka?“). Můžeme také propojovat čtení se zkušenostmi dítěte, ptát se na jeho názory, vysvětlovat a objasňovat.

5. Čteme často, pravidelně a tak dlouho, dokud dítě projevuje zájem

Budujeme čtenářské rituály. Čteme pravidelně před spaním nebo po obědi. Čteme ale i kdykoliv jindy – ve vlaku, v čekárně u lékaře, když prší, při nemoci. Čteme opakovaně příběhy nebo pohádky, které si dítě vyžádá. Pokračujeme v předčítání i tehdy, když už se dítě samo naučí luštit text a číst si! S předčítáním by se nemělo skončit ani ve chvíli, kdy dítě opravdu umí číst. Od té doby se můžeme v předčítání s dítětem střídat.

6. Nabízíme dítěti knihy různých typů a žánrů

Nabídku často obohacujeme a zkoušíme, kam je možné zajít v náročnosti četby. Čteme výhradně ty knihy, které dítě skutečně zaujaly. Později dítě ponořeně naslouchá předčítání příběhu. Pokud dítě knihu samo prohlíží, pozorujeme, jestli si v ní ukazuje, komentuje, co vidí, doptává se. Sledujeme, zda se při četbě dožaduje „čti dál“, nebo „říkej dál“.

7. Zabýváme se také formou knihy

Povzbuzujeme dítě, aby si všímalo také vzhledu knížky nebo časopisu. Pomáháme hledat formální a výtvarné znaky, které obohacují zkušenosti dítěte. To znamená, že si všímáme například tloušťky knihy, která vypovídá o množství nebo délce příběhů, ilustrací a jejich spojení s obsahem, vzhledu obálky. Povídáme si společně, o čem by mohla knížka být, nebo jaké postavy tam budou vystupovat.

8. Při práci s knihou dítěti ukazujeme postupy čtení a necháme dítěti prostor

Přestože dítě ještě neumí číst, je dobré, aby s námi text sledovalo. Ukazujeme prstem, že čteme zleva doprava, ukazujeme na věty nebo slova. Pokud se dítě ptá „Co je tady napsáno?“, přečteme jednotlivá slova, povídáme si, proč je to takto zapsáno, pojmenujeme písmena, popřípadě mu ukážeme, jak z písmen skládáme slovo.

9. Podporujeme dítě v jeho aktivních činnostech a hrách

Povzbuzujeme dítě, když si hraje na to, že čte, předvídá obsah knihy, vymyslí vlastní příběhy či vypráví pohádku nebo příběh. Využíváme toho, že se děti rády učí básničky či říkadla zpaměti, tleskají do rytmu, tančují nebo zpívají a hrají divadlo. Čtení děti inspiroje k dalším hrám a zájmovým činnostem, jako je hraní na školu, divadlo, vymýšlení příběhů, kreslení, aj. Děti rády hledají v přírodě květiny nebo zvířata, o kterých se četlo, a také naopak rády hledají v encyklopediích to, co viděly nebo s čím se setkaly. Pomáháme dětem hry vytvářet, rozvíjet a obměňovat.

10. Obklopujeme dítě i jinými písemnými a tištěnými produkty

Děti často projevují zájem o písmena a číslice. Sledují názvy zboží nebo obchodů, značky aut, čísla tramvají, ptají se, co je kde napsáno. Pokud dítě požádá, naučíme ho napsat velkými tiskacími písmeny jeho jméno. Oceňujeme, pokud dítě přečte nebo napíše některé písmeno nebo slovo, vyrábí vlastní knihy a ilustruje je. Dítě podporujeme, ale nikdy nenutíme.

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete v online lekcích <https://gramotnosti.rvp.cz/> a na rozcestníku pro MŠ Metodického portálu: <https://predskolninvzdelavani.rvp.cz/>. Další šíření minimetodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní. Primární zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-minimetodiky>
Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky
www.npi.cz

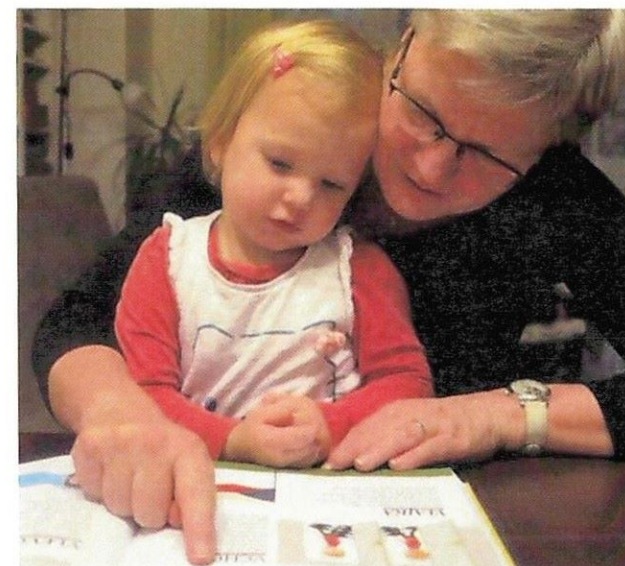
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ČTEMES DĚTMI OD MALÍČKA

Národní pedagogický institut
České republiky

Dítě rozvíjí své čtenářství již od raného dětství. Musí se učit naslouchat, přemýšlet. Vnímát knihy nejen jako zdroj zážitků, které obohacují jeho vnitřní svět a rozvíjejí fantazii, ale také jako zdroj zajímavých informací, které mu objasňují svět a události v něm. Již v předškolním věku si tak dítě může vědomě podle různých indicií vybírat knihu, ať už pro potěšení, poučení nebo pro informaci, kterou v danou chvíli potřebuje. Aby se toto všechno odehrávalo, potřebuje dítě nás dospělé jako iniciátory, průvodce, pomocníky a partnery.

1. HRY S PRAVIDLY – pohybové, stolní, společenské; dítě samo, ve dvou/ve skupině, na stole, na koberci, v tělocvičně, venku. Opakováním dítě zvládne nejen pravidla, ale i neúspěch, naučí se opravit chybu, řešit případný spor zopakováním pravidel a jejich rozbořem.

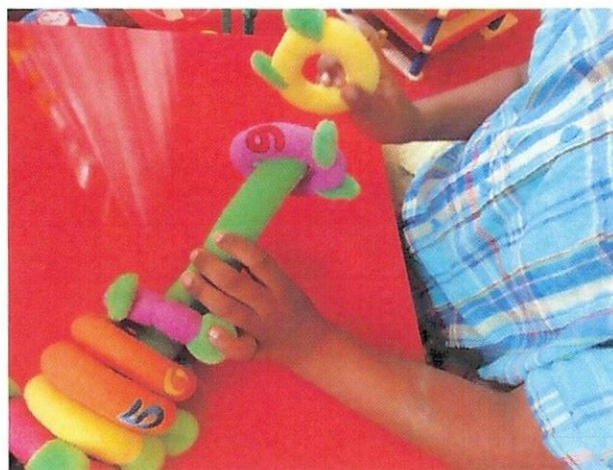
Cíl: práce s podmínkou, úvod do logiky, porozumění pravidlům, jejich zapamatování, dodržování

2. HRY S DROBNÝM MATERIÁLEM – Dítě s ním pohybuje, pozoruje ho v klidu i v pohybu (posunuje, kutálí, válí, překlápí, otáčí), vytváří kompozici, sestavuje, obměňuje, rozebírá, třídí, zkoumá: polohu, natočení, tvar (oblé, rovné, hranaté, zvlněné, špičaté), povrch (hladký, drsný), je/není to duté.

Cíl: příprava pojmotvorného procesu, metod řešení; rozšiřování slovní zásoby, rozvoj jemné motoriky

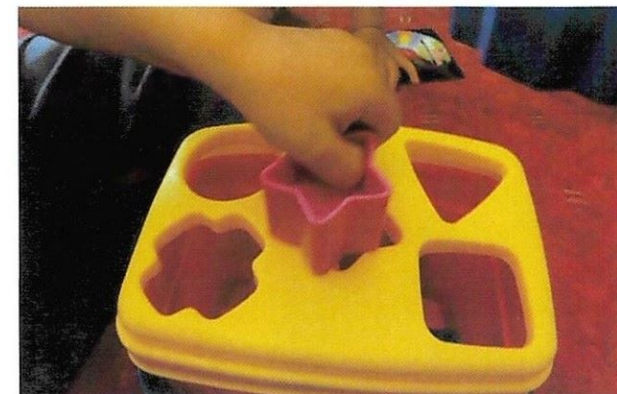
3. HRY S „TĚSTEM“ – modelína, modurit, písek, keramická hlína, vizovické těsto, fima, sádra. Dítě tvaruje volně, formuje, kopíruje, zvětšuje, zmenšuje, upravuje, vykrajuje, odlévá, válí, pečuje, barví/natírá povrch, porovnává, popisuje postup práce, poradí (mluví).

Cíl: příprava pojmotvorného procesu pro geometrii, na metody řešení, algoritmy činností; slovní zásoba

4. HRY S PAPIREM – obtisky, kreslení, přehýbání, trhání/ stříhání, vytrhávání tvaru, vystřihování, skládání.

Cíl: dělení, sestavování, vztah celek/část, souměrnosti, rozvoj rovinných/prostorových představ, algoritmy činností

5. HRY SE SPECIÁLNÍM MATERIÁLEM

– vkládačka, lupa, zrcátko, krasohled, labyrinty (nejen kreslené, ale i sestavené z Lega nebo nábytku či švihadel). Dítě je řeší nejen tužkou, ale pohybem, manipulací, poslepu prstem, autem, kočárkem apod. Učí se rozhodovat, zkoušet, předvídat, odhadovat.

Cíl: práce s možnostmi, objevování, popis nového

6. HRY POHYBOVÉ – uvnitř místnosti a venku ve velkém prostoru. Dítě si uvědomuje, co dělá, co dělají jiní. Pozoruje, určuje polohu (rukou, paží, nohou), kde jsem, kde jsem byl, odkud kam jdu, kde jsou ostatní, co mám dělat (přeskočit, nevrazit, skočit, dát pozor na, ...).

Cíl: rozvoj prostorové orientace, paměti, rozvoj představ a příslušné slovní zásoby (hop, dup, ven z, přes co, na co, nad čím, šikmo přes, uklonit, rozkročit se, oběhnout, roztočit, ...)

7. HRY NA PAMĚŤ

– Kimovy hry: Změnilo se něco? Co? (*poloha, nový/chybějící předmět*). Pexeso: Je to stejné? Nápodoby pohybové sestavy, zvuků, rytmů, tvarů i ve struktuře. Dítě objeví rytmus, vzor, pravidelnost, vazby mezi věcmi, vymodeluje to co vidělo/drželo. Pracuje s modelinou, tkaničkou, stavebnicí, drátkem. Sestaví tutéž kompozici s ovocem, nádobíčkem, korálky apod. Najde poslepu stejný předmět, stejné místo/pozici. Zopakuje úkol, pravidlo, říkanku. Najde rozdíly/chyby, chybu opraví.

Cíl: posílení krátkodobé i střednědobé paměti: zrakové, sluchové, pohybové; umět „číst“ vzor (pohybový, obrazový), vyhodnotit shodu

8. HRY S PŘEDLOHOU

– Dítě aranžuje věci podle vzoru (fotografie, obrázku, schématu, předlohy); využije nejen stavebnice, skládanky, ale i věci běžné potřeby, např. příbory; kontrolu provádí po částech: ukazuje, co kde je ve vzoru, kde to má ve své práci (bez nápovědy).

Cíl: rozlišení roviny a prostoru, orientace v prostoru

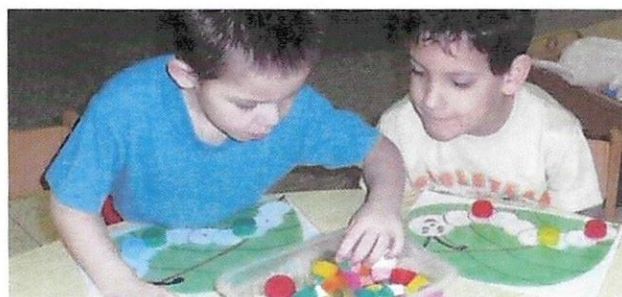
9. HRY NA POSLECH – k vyslechnutému příběhu dítě zahraje divadlo s hračkami nebo samo či s jinými dětmi; vyhledá nebo k němu vytvoří obrázek, příběh obmění; v poslechu příběhu zaregistruje číslo (tři kůzlátka, dvě princezny, sedm trpaslíků, čtyři...), umí počet věcí/osob ukázat, situaci zakreslit s dodržáním počtu, ví, jak jdou děje za sebou.

Cíl: vnímání a určení kvantity ze slovního zadání, tvorba představ, vnímání následnosti děje

10. HRY S OBRÁZKEM

– Dítě obrázek popíše, přidává podrobnější informace; odpovídá na dotazy: řekne, co se asi stane potom, co se mohlo stát dříve; nedokreslený obrázek doplňuje podle pokynů; obrázky porovnává: shody, rozdíly; sérii obrázků uspořádá dle daného děje.

Cíl: najít informaci v obrázku

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete v online lekcích <https://gramotnosti.rvp.cz/> a na rozcestníku pro MŠ Metodického portálu: <https://predskolnivzdelavani.rvp.cz/>.

Další šíření minimetodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní.

Primární zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-minimetodiky>

Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

www.npi.cz

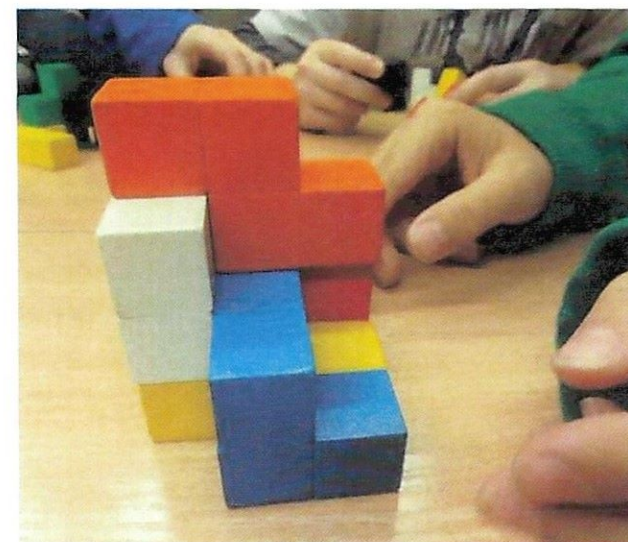
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

DĚTI A HRAVÁ MATEMATIKA

Národní pedagogický institut
České republiky

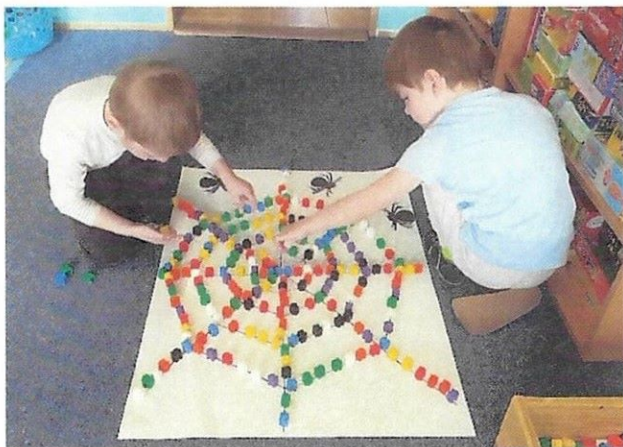

Děti zrají nerovnoměrně a jejich rozvoj nelze uspěchat. Úkolem dospělého je dítě pestře podněcovat. Vynechání nebo úzká preference jedné oblasti se později ukazuje jako problém.

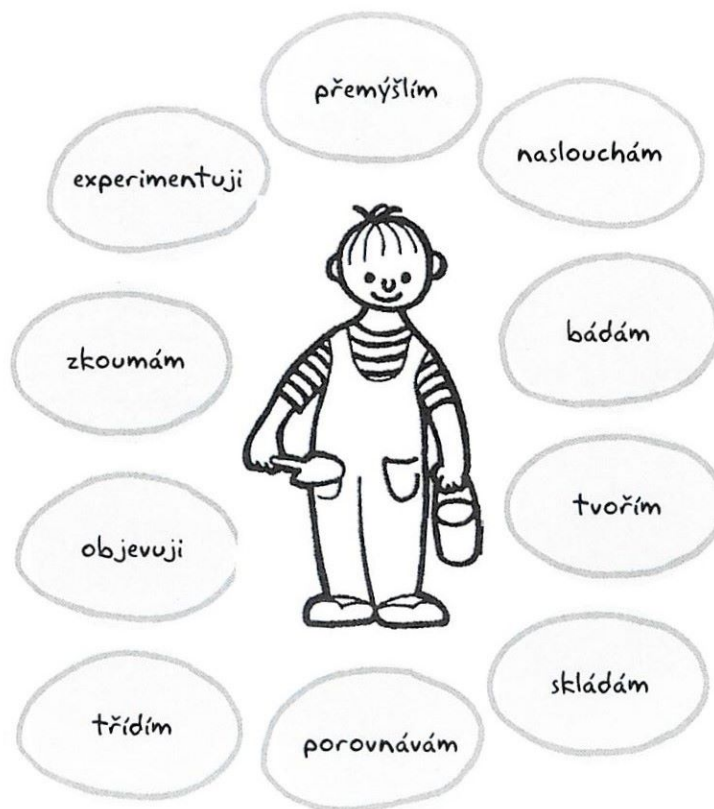
Pro matematiku je potřeba vytvářet zkušenosti (pohyb z místa, manipulace, ...) a mluvit o nich, tvořit představy na základě mluveného slova. Práce s pracovními listy je až vrcholem přípravy na školu, nikoli jejím začátkem. Svět školní matematiky totiž otvírají dětem slovní úlohy: dítě musí umět naslouchat a rozumět mluvenému slovu, slyšené si představovat, pomáhat si obrázkem.

Dítě od nejútlejšího věku potřebuje pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty jasná **pravidla a hranice**. Od pravidel chování se dostáváme k pravidlům her, komunikace i používání hraček. Vytvářejme je přiměřeně věku (časový limit, vhodný obsah a způsob) a dbejme na jejich **dodržování s laskavou důsledností**. Zároveň tím dítě vedeme k **ochraně zdraví a osobnímu bezpečí** (i při užívání digitálních technologií).

Dávejme dítěti příležitost zažívat různé situace, ve kterých má možnost sledovat **vhodné způsoby chování**. Přirozenou nápodobou dítě přejímá naše vzorce chování, přijímá pravidla **etiky a etikety** (i v digitálním světě), učí se rozpoznat a odmítnout nežádoucí projevy chování, řešit problémové situace dle svých možností samo, nebo si říct o pomoc. Posilujme v dítěti **důvěru ve vlastní schopnosti i důvěru v naši bezpodmínečnou podporu**.

Podporujme dítě v **komunikaci a spolupráci** s ostatními. Je důležité, aby se dítě učilo prosadit i podřídit, přijímat odpovědnost za vlastní rozhodnutí i spolupodílet se na rozhodnutích skupiny, plnit úkoly i rozdělovat si povinnosti.

Zaměřujme pozornost dítěte k různým způsobům **získávání informací**. Dítě vyhledává na základě svého zájmu v různých zdrojích (i v digitálních)

podstatné znaky a charakteristické vlastnosti jemu blízkých předmětů či jevů, objevuje vzájemné souvislosti mezi nimi.

Všimějme si s dítětem **symbolů** (orientační a dopravní značky, piktogramy, ikony), které nás obklopují, pomáhají nám lépe se orientovat.

Nabízíme dítěti běžné činnosti, ve kterých může projevit kreativitu nebo naopak pracovat podle zadání. Dítě se učí stanovovat kroky **řešení problému**, vysvětlovat, obhajovat a ověřovat je. Získává zkušenost, že některý úkol má jen jedno řešení, jiný více, že někdy je třeba zachovat přesné pořadí kroků, jindy ne.

Nezapomínejme dítě učit **pracovat s chybou**. Dejme dítěti prostor najít a opravit chybu, nepředkládejme mu hotová řešení. **Chyba je příležitost** k rozvoji, posunu, dalšímu učení.

Přibližujme dítěti **význam a možnosti využití digitálních technologií**. Jsou součástí našeho života a jejich význam stále roste. Staly se nezbytností v řadě profesí, v domácnostech, významně pomáhají i lidem s handicapem. Digitální technologie nejsou dobré ani zlé, záleží na tom, jak s nimi zacházíme. Můžeme je společně s dítětem využívat např. k objevování a bádání (digitální lupa, digitální mikroskop), zachycování skutečností (digitální fotoaparát) i ke komunikaci s blízkými, s kterými nemůžeme být v přímém kontaktu.

Ved'me dítě k ohleduplnému a odpovědnému **ovládání digitálních technologií**. Odpovědnost spočívá nejen v péči o svěřený předmět, ale v případě audiovizuálního materiálu také za obsah a jeho šíření (např. k pořízení fotografie a jejímu šíření musíme mít souhlas foceného).

Mějme na paměti, že bychom měli **chránit své soukromí** (i v online prostředí), kontrolovat svou digitální stopu a postupně vést k této dovednosti dítě podle jeho aktuálních možností.

Správně odhadujeme čas, který strávíme společně s dítětem, a který mu necháme k volné hře a prožívání bez digitálních technologií. Digitální technologie použijeme s rozmyslem, citlivě, cíleně pro rozvoj dítěte. Rozvoj digitální gramotnosti a zdravých návyků dítěte není vždy závislý na přímém používání digitálních technologií dítětem, situace je možné simulovat či zkusit „bez technologií“.

Učme sami sebe i děti ovládat svůj čas a technologie tak, abychom nebyli sami ovládáni.

Věříme, že se nám, dospělým, podaří zachovat dětem dětství tak, jak potřebují ke svému zdravému vývoji.

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete na:
www.npi.cz/projekty/7355-predskolni-a-prvostupnove-vzdelavani
<http://www.tio-projekt.cz/>
<https://gramotnosti.rvp.cz/>
Další šíření minimetodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní.
Primární zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-minimetodiky>
Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky
www.npi.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

DÍTĚ VE SVĚTĚ TECHNOLOGIÍ

Národní pedagogický institut
České republiky

V předškolním věku se dítě učí identifikovat problémy a hledat možnosti řešení hlavně pomocí prožitku reálných situací ze svého běžného života. K poznávání světa využívá všechny smysly, manipulaci s předměty, nápodobu, pokus a omyl. Dítě potřebuje zažívat přímou plnohodnotnou komunikaci a cítit emoční vřelost. I když cíleně nepoužíváme digitální technologie, můžeme vést dítě k rozvoji digitálních kompetencí a informačního myšlení, připravit ho k bezpečnému, sebestátnému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojení do společenského života.